

Konspekt do lekcji historii

Tytuł: **Unia w Krewie – porozumienie pomimo różnic**

Czas lekcji: 45 minut

Po lekcji uczeń:

- poprawnie posługuje się terminami: monarchia patrymonialna, monarchia stanowa, unia personalna,
- określa położenie geograficzne Wielkiego Księstwa Litewskiego, Królestwa Polskiego, Księstwa Moskiewskiego, Państwa Zakonnego,
- wymienia główne postanowienia Unii,
- przedstawia okoliczności zawarcia Unii w Krewie,
- wskazuje różnice między unią personalnej, a unią realną,
- wymienia przyczyny i analizuje następstwa Unii Krewskiej.

Metody:

- metoda aktywizująca
- praca z treściami nauczania
- elementy wykładu,
- praca z mapą i ikonografią,
- praca z tekstem źródłowym.
- Sprawdzian

Formy pracy:

- indywidualna, w grupach, zbiorowa.

Treści nauczania:

- tekst źródłowy,
- mapy: *Litwa przed Unią w Krewie* oraz *Polska przed Unią w Krewie*,
- Unia w Krewie 1385 rok
- film „Akt Unii krewskiej”

1. Litwa przed Unią w Krewie

Przed zawarciem unii z Polską państwo litewskie zajmowało rozległe tereny sięgające Morza Bałtyckiego na północy a na południu Morza Czarnego. Wschodnia granica tego państwa przebiegała niewiele ponad sto kilometrów od Moskwy. Państwo litewskie zajmowało powierzchnię około 800 000 kilometrów kwadratowych. Litwini stanowili tylko około 10% ludności z dwóch milionów mieszkańców. Większość ludności Litwy stanowiła Rusini, którzy byli wyznania prawosławnego. Zamieszkiwali oni na dawnych terenach Rusi Kijowskiej, które władcy Litwy włączyli do swego państwa. Sami Litwini byli poganami, jednak byli tolerancyjni wobec wyznawców prawosławia. Językiem urzędowym używanym przez elity państwowe obok litewskiego był też język ruski. Władcy Litwy byli również poganami, pomimo przyjęcia chrztu przez księcia Mendoga w 1251 roku. Władca ten jednak pod koniec życia powrócił do starej wiary.

Na czele państwa litewskiego stali władcy noszący tytuł wielkich książąt, posiadali oni władzę całkowitą, do nich należała cała własność w państwie. Ich decyzje były niepodważalne. Skarb państwa znaczył to samo co skarb książęcy. Ustrój z tak silną pozycją władcy nazywamy ustrojem patrymonialnym.

Problemem dla Litwinów stało się rosnące w siłę Księstwo Moskiewskie, którego władcy zaczęli myśleć o odzyskaniu terenów zamieszkiwanych przez ludność ruską. Litwini dwukrotnie oblegali Moskwę w latach 1368 i 1370 jednak nie zdołali jej zdobyć.

Więcej kłopotów w okresie poprzedzającym podpisanie unii w Krewie sprawiali Litwinom Krzyżacy z którym sąsadowali od północy. Zakon po podboju Prus za swój główny cel uznali misję chrystianizacyjną Litwy, stało się to przyczyną wielu uciążliwych wojen między tymi państwami.

W 1377 roku tron wielkoksiążęcy w Wilnie objął Jagiełło. Jego pozycja w państwie nie była silna. W latach 1381-1384 toczył on wojnę o władzę z bratem stryjecznym Witoldem. Konflikt ten zakończył się zwycięstwem Jagiełły i to ten władca miał stawić czoła zagrożeniom płynącym z strony krzyżackiej.

Mapa Litwy przed Unią w Krewie

Wersja cyfrowa jest dostępna pod linkiem:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/7/79/Lithuanian_state_in_13-15th_centuries.png/800px-Lithuanian_state_in_13-15th_centuries.png

2. Polska przed Unią w Krewie

Od zachodu Litwa graniczyła z Królestwem Polskim. W chwili śmierci króla Kazimierza Wielkiego w 1370 roku zajmowała ono obszar około 250 000 kilometrów kwadratowych. Liczba ludności wynosiła około dwa miliony. Poza granicami Polski pozostawały nadal ziemie piastowskie utracone w okresie rozbicia dzielnicowego: Śląsk, Mazowsze, Pomorze Zachodnie i Pomorze Gdańskie. Mimo trudnego położenia międzynarodowego i słabości wewnętrznej państwa Kazimierzowi Wielkiemu udało się przeprowadzić szereg reform, które wzmocniły państwo.

Izolację międzynarodową udało się przerwać dzięki sprawnej polityce dyplomatycznej. Jednym sojusznikiem Kazimierza był król Węgier Karol Robert Andegaweński. Poparcie jakie udzieliły Węgry Polsce w sytuacji zagrożenia z strony Czech i Państwa Krzyżackiego skutkowało układami dynastycznymi między Kazimierzem a Karolem Robertem. W razie wygaśnięcia królewskiej linii Piastów na tronie Polski miał zasiąść Ludwik Andegaweński.

Stratę ziem piastowski król zrekompensował włączając do Polski w latach 1340 – 1366 rozległe tereny Rusi z Lwowem i Kamieńcem Podolskim.

Polska była państwem jednolitym etnicznie, zamieszkałym w większości przez ludność pochodzenia polskiego posługującym się językiem polskim.

Dominującym wyznaniem była religia katolicka od 1000 roku istniała niezależna metropolia kościelna z stolicą w Gnieźnie. Arcybiskupi gnieźnieńscy dokonywali koronacji władców Polski i odgrywali ważną rolę w życiu politycznym kraju. Wspólne wyznanie i przynależność do jednej metropolii kościelnej dodatkowo wzmacniało poczucie jedności mieszkańców.

Władcy Polski od koronacji Władysława Łokietka w 1320 roku ponownie tytułowali się królami. Od momentu objęcia tronu zaczął się proces przeobrażeń ustroju politycznego od monarchii patrymonialnej do stanowej. Władza królewska zaczęła być ograniczana na rzecz stanów w szczególności szlachty i duchowieństwa. Pierwszy przywilej generalny dla stanu szlacheckiego wydał król Ludwik Węgierski w 1374 roku. Był to przywilej ekonomiczny ograniczający kwotę podatków z 12 do 2 groszy z łana. Przywilej ten znacznie ograniczył dochody skarbu państwa.

Mapa Polski przed zawarcie Unii w Krewie

Wersja cyfrowa jest dostępna pod linkiem:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/83/Polska_1370_-_1382.png

3. Unia w Krewie 1385 rok.

W 1370 roku zmarł ostatni król Polski z dynastii Piastów Kazimierz Wielki. Jego następcą zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami został jego siostrzeniec król Węgier Ludwik Andegaweński. Doszło wtedy do pierwszej unii personalnej między Polską a Węgrami. W 1384 roku królem Polski została córka Ludwika Jadwiga.

Sytuacja międzynarodowa Polski była lepsza niż Litwy. Dzięki układom pokojowym zawartym przez Kazimierza z Czechami w Namysłowie w 1348 roku i Krzyżakami w Kaliszu w 1343, granice państwa były bezpieczne. Oznaczało to jedną utratę Śląska a szczególnie położonego nad Bałtykiem Pomorza Gdańskiego z czym władcy Polski nie chcieli się pogodzić. W takiej sytuacji doszła do zbieżności interesów między Polską a Litwą.

Możni polscy wybierając kandydata do ręki młodziutkiej królowej kierowali się dobrem kraju. Wybór władcy Litwy Jagiełły wydawał się idealnym rozwiązaniem. Dawało to szansę na zakończenie długotrwałego konfliktu między tymi państwami o wpływy w Księstwie Halicko-Włodzimierskim.

W 1385 roku na zamku w Krewie podpisano akt Unii w Krewie. W 1386 roku Jagiełło przybył do Krakowa ochrzcił się, poślubił Jadwigę i został koronowany na króla Polski jako

Władysław II. Oba kraje połączyła osoba jednego władcy, doszło w ten sposób do zawarcia unii personalnej między Polską a Litwą.

Tekst aktu Unii w Krewie: http://pamiecpolski.archiwa.gov.pl/images/galeria_obiekty/14/akt_1.jpg

Mapa Państwa we władaniu Jagiellonów w latach 1386 – 1434

Wersja cyfrowa jest dostępna pod linkiem:

[https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/b/bb/Polska_1386 - 1434.png/800px-Polska_1386 - 1434.png](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/b/bb/Polska_1386_-_1434.png/800px-Polska_1386_-_1434.png)

5. Tekst źródłowy

Pan Jagiello, wielki książę, ze wszystkimi braćmi swymi jeszcze niechrzczonymi, krewniakami, szlachcicami, ziemianami, z wyższymi i najwyższymi w swoich krajach zamieszkałymi, wiarę Świętego Rzymskiego Kościoła przyjąć zamierza, pragnie i życzy sobie. Również tenże Wielki Książę Jagiello przyrzeka i zobowiązuje się wszystkie ziemie zagrabione i straty Królestwa Polskiego odzyskać własnymi zachodami i kosztami. Również tenże Jagiello, Wielki Książę, obiecuje wszystkich chrześcijan, pojmanych w kraju polskimi zwyczajem wojennym uprowadzonych, przywrócić do pierwotnej wolności, tak iż każdy z nich odejdzie, dokąd mu się spodoba.[...] Następnie wymieniony tu książę Jagiello przyrzeka także kraje swoje Litwy i Rusi wieczyście wcielić do Korony Królestwa Polskiego.

Jan Długosz Roczniki, czyli kroniki Sławnego Królestwa Polskiego, XV wiek

6. Film „Akt Unii Krewskiej”

Film jest dostępny pod adresem: https://youtu.be/gTbNK_IWeOo

7. Sprawdzian wiedzy

Przykładowe pytania, na które odpowiadają uczniowie:

1. Monarchia patrymonialna to ustrój gdzie?
2. Wielkie księstwo Litewskie graniczyło?
3. Jakie ziemie na Rzecz Zakonu krzyżackiego utraciła Polska na mocy pokoju Kaliszu z 1343 r.?
4. Ułóż w porządku chronologicznym wydarzenia?
5. Do czego zobowiązuje się Jagiello w akcie unii w Krewie?

Autor konspektu:

Tomasz Staniszewski, Liceum Ogólnokształcące Niepubliczne Kolegium św. Stanisława Kostki w Warszawie.

Konspekt lekcji został opracowany podczas realizacji projektu „**Różne kultury – jedna tożsamość**”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej z programu ERASMUS+.

Partnerzy projektu: Fundacja „Dla Polonii”, Macierz Szkolna na Litwie i Ogólnokrajowa Szkoła Polska na Węgrzech. Informacje o projekcie i konspekty lekcji na portalu <http://e-akademia.net/>

Materiały udostępniane na licencji

RÓŻNE KULTURY – JEDNA TOŻSAMOŚĆ

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach programu Erasmus+

Erasmus+